Äärioikeistolaisen alakulttuurin ihmiskäsitys ja käsitykset ihmisen suhteesta sosio-ekologiseen ympäristöönsä

Tommi Kotonen, Dosentti, YTT
Jyväskylän yliopisto

Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta 11.4.2025.

Äärioikeiston käsite

- Tässä äärioikeistolla tarkoitetaan ulkoparlamentaarisia, radikaaliin nationalismiin suuntautuvia ryhmiä, joissa korostuu vallankumouksellisuus ja usein hyväksyvä suhde väkivaltaan
- Kuten maailmankuvankin osalta, puhutaan luonnollisesti ”ideaalityypeistä”, eli idean mallinnuksesta, jota mikään yksittäinen ryhmä välttämättä ei edusta sen puhtaassa muodossa
- Ääriajattelu on paitsi ideologinen, myös psykologinen ja toiminnallinen käsite (Cassam 2021)

- Terminologia kirjavaa, vaikka ilmeinen historiallinen jatkumo usein onkin olemassa

Äärioikeiston ideaaliyhteisöt

- Ideaalinen yhteisö muodostaa orgaanisen ja kokonaisvaltaisen yhteyden yksilön ja hänen välittömän ympäristönsä sekä paikallisyhteisön välillä
- Ihmisten välinen solidaarisuus rakentuu samankaltaisuuden perustalle, lähiyhteisön välittäessä arvoja sukupolvelta toiselle
- Modernisaatio, materialismi ja individualisaatio tuhosi nämä siteet, rikkoi hierarkiat

- Kamppailu inhimillisen kehityksen perustana; heijastuu myös suhteissa ”ulkoryhmiin”, jotka jopa eksistentiaalinen uhka
- Yksilö alisteinen yhteisölle

- Politiikka tuottaa kansallisen yhtenäisyyden ideaalin vastaisia jakolinjoja

Äärioikeiston luonto

- Terroriaalisuus, aggressiivisuus, hierarkia määrittää niin ihmis- kuin eläinyhteisöjäkin
- Ihminen yksi eläimistä ja osana luontoa > holistinen maailmankuva
- Luontosuhde heijastuu myös muihin käsityksiin ”luonnollisesta” ja kullekin ominaisesta paikasta hierarkiassa (esim. tasa-arvo luonnonvastaista)
- Ns. ekofasismissa luontosuhde korostunut erityisesti, vaikka samat ajatukset jakaa muutkin

- Ekofasismin keskeinen ajatus (Campion 2023):

  Diagnoosi: Modernia aikaa leimaa materialismi, kaupungistuminen ja teollistuminen. Myös muut rodut voidaan nähdä ”vieraslajeina”, jotka järkyttävät biologista tasapainoa.

  Prognoosi: Tavoitteena luonnolliseen järjestykseen palaaminen, jolloin mennyt harmonia voidaan saavuttaa > Ekosysteemin ja sen ”immuniteetin” vahvistaminen ”palaamalla luontoon”, suljettuihin pienyhteisöihin autoritaarisin, fasismin keinoin.

Äärioikeiston ”aika”

- Monien keskeisten ideologien käsitys ajasta syklinen, korostaen nykyhetken rappiollisuutta ja tulevaa ”kultakautta”
- Kansakunnat nähdään toisaalta myös ikuisina ja muuttumattomina
- Historiasta ja traditioista voidaan ammentaa ikuisia totuuksia, mutta korruptoimattoman ajan löytämiseksi täytyy joskus palata jopa esikristilliseen aikaan
- Tyypillisemmin nostalgia kohdistuu itse koettuun lähihistoriaan tai sotia edeltävään aikaan
- Myös fasismille olennaista korostaa sen ajallisuutta ja paitsi kuoleman kulttia, myös liikeluonnetta, dynaamisuutta

- Historiaa ajatellaan voitavan myös kiihdyttää (ns. akselerationismi), jolloin sabotaasin ym. keinoin nyky-yhteiskunta saatettaan romahduksen partaalle
- Kriisit tyypillisesti äärioikeistolle nousun hetkiä; kriisin hetkellä ihmiset voidaan saada ymmärtämään paremmin heidän agendansa

